

BLOQUE 2: S.XVIII

TEMA 9: A ILUSTRACIÓN EN ESPAÑA

Conceptos relacionados: ANTIGO RÉXIME - DESPOTISMO ILUSTRADO- MOTÍN DE ESQUILACHE - REGALISMO BORBÓNICO.

Nesta pregunta o alumnado terá que sinalar as **principais ideas defendidas pola Ilustración**, facendo especial fincapé no uso da razón fronte á tradición e na importancia da educación como mecanismo para acceder ao progreso; comentar a crítica que esta corrente de pensamento realiza á Igrexa e aos seus privilexios, ao absolutismo monárquico e á orde social establecida. Finalmente, deberá facer algunha referencia concreta á Ilustración en España no que atinxe a un ou a varios dos seguintes aspectos: características propias da Ilustración española, principais autores, medios de difusión, o despotismo ilustrado de **Carlos III**, o seu impacto real...

Coa chegada dos **Borbóns** a España no século **XVIII** intróducese un novo modelo de organización política con fortes tendencias centralizadoras, baseadas no absolutismo francés. Polo tanto, no noso país, iníciase con eles plenamente o **ANTIGO RÉXIME**. Un Antigo Réxime que foi posto en entredito por un movemento intelectual e ideolóxico que tamén se inicia agora, o **movemento da Ilustración**.

IDEAS DA ILUSTRACIÓN ESPAÑOLA:

As **ideas da Ilustración** defendían o coñecemento baseado na razón para loitar contra a superstición e a ignorancia, o fomento das ciencias experimentais, o interese pola educación e o espírito crítico. Consideraban que a sociedade máis a política debía ser reformada para lograr un maior progreso, benestar e felicidade.

Nunha organización social racional débese respectar a liberdade individual e a igualdade de dereitos e obrigas de cada persoa. Estas ideas cuestionan os fundamentos da sociedade estamental, baseada na desigualdade e os privilexios.

A defensa da liberdade tamén marcou o pensamento económico e político, apostando polas liberalizacións para fomentar o desenvolvemento. Así foron partidarios da liberdade de comercio e opuxéronse ao réxime señorial que convertía en propiedades invendibles (amortizadas) as que pertencían á Igrexa ou á nobreza.

Para os ilustrados o papel do ensino era fundamental para a mellora cultural do país e o seu progreso. Deste modo propuxeron un ensino básico obrigatorio que permitira superar a ignorancia e as supersticións que tanto critican.

Así, na procura dos seus obxectivos, os ilustrados españois propuxeron proxectos de reforma que buscaban solucionar os problemas que identificaban na España do século XVIII: a ignorancia, o atraso económico, a debilidade da agricultura, os privilexios estamentais ou as formas de goberno, entre outros.

OS ILUSTRADOS EN ESPAÑA:

Os ilustrados en España foron unha minoría culta formada por nobres, funcionarios, burgueses e cregos. O seu afán reformista levounos a chocar coa Igrexa, gran parte da aristocracia e incluso o pobo, que seguía apegado aos valores tradicionais. A maioría deles, optou por colaborar coa monarquía e impulsar as reformas desde o goberno. Sen embargo o seu impacto foi limitado dado que o movemento foi feble en comparanza con outros países europeos:

- Na primeira metade do s. XVIII destaca o labor do **padre Feijoo** e de **Mayans**. A súa principal achega foi a recompilación enciclopédica do saber da época, cuestionando ademais algúns valores tradicionais.

Durante este primeiro período creáronse as principais Academias, como a Real Academia da Lingua, Medicina, das Artes de San Fernando, etc. Así tamén institucións como o Xardín Botánico ou o Gabinete de Historia Natural.

- Na segunda metade do século destaca o **reinado de Carlos III** (1759-1788) é o exemplo do chamado **DESPOTISMO ILUSTRADO**. O monarca **Carlos III** será o máximo representante desta vertente, levando a cabo numerosas reformas que tiñan como obxectivos fundamentais a mellora das condicións económicas e administrativas, pero non a transformación das bases sociais e políticas.

Carlos III, que tivera contacto coa Ilustración en Nápoles, rodeouse de políticos ilustrados como o conde de Aranda, o conde de Floridablanca, Campomanes, **Melchor de Jovellanos** ou Olavide para impulsar os seus plans de modernización.

Creáronse as Sociedades Económicas de Amigos do País, que promovían a modernización da economía das distintas rexións de España.

Durante o seu reinado promovéronse reformas de numerosas infraestruturas, creando centos de kilómetros de estradas, construción de pontes e canles de auga. Ademais, con el engalanouse o centro da cidade de Madrid, construíndose gran parte dos referentes desa cidade, como o Paseo do Prado, a Cibeles ou a Porta de Alcalá, baseado nun urbanismo de corte racional.

Durante o seu reinado, levouse a cabo unha forte política regalista (**Regalismo Borbónico**, impondo a súa autoridade sobre a igrexa) sendo a **EXPULSIÓN DOS XESUITAS** (1767) o exemplo máis paradigmático, acusándoselles de conspirar contra o rei durante o **Motín de Esquilache**.

O temor provocado na Coroa pola Revolución Francesa motivará a paralización da axenda reformista e o abandono da Corte algúns colaboradores ilustrados como **Campomanes** e **Jovellanos**. Con todo, da Ilustración nacerá o foco de pensamento liberal español que será protagonista a partir de 1808 e apostará pola ruptura co **Antigo Réxime**.

BIBLIOGRAFÍA E ENLACES WEB:

AAVV Historia de España. 2º Bacharelato. Baia Edicións

AAVV Historia de España. 2º Bacharelato. Edit. Anaya.